

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра організації обліку та аудиту

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до дипломної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти магістр

на тему: «Методика й організація бухгалтерського обліку доходу та аналіз фінансових результатів (на матеріалах державного підприємства «Дослідне господарство «Степне» Інституту свинарства і агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України» Полтавського району)»

Виконав: здобувач вищої освіти
ступеня магістр, 2 курсу групи 1
за освітньо-професійною програмою
«Облік і оподаткування»
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування»
очної форми навчання
Кравець Я.О.
Керівник: Левченко З. М.
Рецензент: Барило Т. М.

Полтава – 2018 року

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Факультет обліку та фінансів

УДК 657

Кравець Яна Олексіївна

МЕТОДИКА Й ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
ДОХОДІВ ТА АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Автореферат
дипломної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти магістр

Полтава 2018

Дипломною роботою є рукопис
Робота виконана в Полтавській державній аграрній академії на кафедрі
організації обліку та аудиту факультету обліку та фінансів

Науковий керівник *кандидат економічних наук, доцент,
Левченко Зоя Михайлівна,
Полтавська державна аграрна академія
професор кафедри організації обліку та аудиту*

Рецензент *Барило Тетяна Миколаївна*
*Старший бухгалтер,
ТОВ АФ «Хорольська» ВП «Колос»*

Захист відбудеться «20» грудня 2018 р. о 9.00 годині на засіданні
екзаменаційної комісії у ПДАА за адресою: 36000, м. Полтава,
вул.. Сковороди 1/3, навчальний корпус 4, аудиторія 434.

Відповідальний
за нормо контроль

С. В. Тютюнник

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах ринкової економіки прибуток є найважливішим показником ефективності роботи суб'єкта господарювання. Зростання прибутку створює фінансову основу для господарської діяльності та задоволення соціальних і матеріальних потреб працівників. У величині доходів та фінансових результатів безпосередньо віддзеркалюються технологія й організація виробництва, особливості діяльності суб'єкта господарювання. Тому зовнішніх і внутрішніх користувачів цікавить інформація про отримані фінансові результати.

Проблеми обліку доходів та фінансових результатів на підприємствах ретельно досліджені у працях відомих вітчизняних учених, зокрема І. О. Белий, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, М. Я. Дем'яненко, В. М. Жук, Г. Г. Кірейцев, М. І. Ковальчук, М. В. Кужельного., Л. І. Лавріненко, Ю. Я. Литвин, Є. В. Мних, В. В. Сопко, Л. К. Сук, П. Т. Саблук, Н. М. Ткаченко, В. О. Шевчук, В. П. Ярмоленко та інші. Провідні науковці зробили значний внесок у розвиток обліку, однак ряд проблем залишається не вирішеним, оскільки становлення нормативної бази обліку і звітності та теоретичне обґрунтування цих процесів перебуває на стадії формування й розвитку. Запровадження національних стандартів бухгалтерського обліку не завжди відповідає новим вимогам виробництва. При цьому залишаються нез'ясованими питання обліку фінансових результатів, де має місце неузгодженість фінансового, управлінського та податкового обліку на рівні підприємства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дипломна робота виконується в межах затвердженої програми науково-дослідних робіт кафедри організації обліку та аудиту за темою «Науково-методичні засади обліку та аудиту в умовах євроінтеграційних процесів».

Мета і завдання дослідження. Мета полягає в розробці та обґрунтуванні теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення методики та організації обліку доходів й аналізу фінансових результатів.

Завданнями дослідження є: 1) виявити сутність економічних категорій щодо доходів та фінансових результатів, узагальнити позиції провідних науковців щодо трактування даних понять. 2) узагальнити напрями аналізу та систему показників оцінювання доходів та фінансових результатів підприємства. 3) систематизувати положення нормативних актів та методичних прийомів організації бухгалтерського обліку доходів діяльності підприємства. 4) оцінити інформаційне забезпечення обліково-аналітичними даними різні рівні системи управління; 5) проаналізувати формування доходів і фінансових результатів на підприємстві. 6) розглянути методику визначення та організацію обліку фінансових результатів для обґрунтування напрямів їх удосконалення. 7) визначити напрями підвищення прибутковості діяльності підприємства.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є методика й організація обліку доходів та фінансових результатів Державного підприємства «Дослідного господарства «Степне» Інституту свинарства і Агропромислового виробництва Національної академії аграрних наук України». Предметом

дослідження є теоретико-методичні засади, а також діюча практика обліку доходів та фінансових результатів на підприємстві.

Методи дослідження. Завданнями дослідження є: 1) виявити сутність економічних категорій щодо доходів та фінансових результатів, узагальнити позиції провідних науковців щодо трактування даних понять. 2) узагальнити напрями аналізу та систему показників оцінювання доходів та фінансових результатів підприємства. 3) систематизувати положення нормативних актів та методичних прийомів організації бухгалтерського обліку доходів діяльності підприємства. 4) оцінити інформаційне забезпечення обліково-аналітичними даними різні рівні системи управління; 5) проаналізувати формування доходів і фінансових результатів на підприємстві. 6) розглянути методикау визначення та організацію обліку фінансових результатів для обґрунтування напрямів їх удосконалення. 7) визначити напрями підвищення прибутковості діяльності підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні та практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з організацією та методикою обліку доходів підприємств. Безпосередньо в процесі дослідження одержано такі наукові результати: 1) вивчені та удосконалені поняття доходів підприємств; 2) надана оцінка економічного стану ДП ДГ «Степне»; 3) запропоновані шляхи підвищення прибутковості діяльності підприємства; 4) проаналізовані методичні особливості побудови обліку доходів.

Практичне значення одержаних результатів. Проведене дослідження дало змогу розробити пропозиції з удосконалення методико-організаційних засад обліку та аналізу фінансових результатів підприємств, спрямовані на підвищення оперативності, аналітичності та достовірності інформації для системи управління.

Особистий внесок здобувача. Дипломна робота є самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі розробки та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідалися й одержали позитивну оцінку на науково-практичній конференції: Особливості облікової політики доходів підприємств, матеріали науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки (спеціальностях) «Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю» (Полтава, ПДАА, 2018 рік).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 4 наукові праці, в тому числі: у наукових виданнях 1 стаття та 3 тези у матеріалах конференцій.

Структура та обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається з вступу, чотирьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел, що нараховує 76 найменувань, містить 17 таблиць, 3 рисунки, 10 додатків. Основний зміст дипломної роботи викладено на 98 сторінках друкованого тексту.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дипломної роботи, відображено мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення, наведено дані про апробацію одержаних результатів.

У першому розділі **«Методичні основи організації бухгалтерського обліку доходів діяльності підприємства»** досліджено трактування понять «доходи» та їх класифікацію, проведено порівняльну характеристику визнання, класифікації та оцінки доходів за МСБО 18 та П(С)БО 15, розглянуто основні нормативні документи, що регулюють облік доходів підприємств.

У ході проведеного дослідження визначено, що як економічна категорія дохід (виручка) є потоком грошових коштів та інших надходжень за певний період, отриманий від продажу продукції, товарів, робіт, послуг.

Критерії визнання доходу, наведені в П(С)БО 15, застосовуються окремо до кожної операції. Відповідно до вимог П(С)БО 15 «Дохід», доходи підприємства класифікуються за різними ознаками. Для визнання доходу та визначення його суми розрізняють:

- 1) дохід від реалізації готової продукції, товарів, інших активів, придбаних з метою продажу;
- 2) дохід від надання послуг, виконання робіт;
- 3) дохід від використання активів підприємства іншими фізичними та юридичними особами, результатом якого є отримання відсотків, роялті, дивідендів.

Економічна сутність доходу в контексті міжнародних стандартів обліку відрізняється від вітчизняного ПСБО. Просте зіставлення основних складових стандартів свідчить, що структура МСБО 18 є більш ширшою, ніж П(С)БО 15, а також існують відмінності у змісті цих положень. А саме: в національних стандартах доходи класифікують за такими групами: дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг); інші операційні доходи; фінансові доходи; інші доходи.

Відповідно до МСБО 18 «Дохід», доходи поділяються на два види: дохід від основної діяльності та прибуток від інших операцій. Така класифікація є більш обмеженою, порівняно з класифікацією в П(С)БО 15.

Дохід для кожного типу операцій визнається, коли: існує ймовірність того, що економічні вигоди, пов'язані з операцією, надійдуть на підприємство; сума доходу може бути достовірно оцінена.

Положеннями МСБО 18 визначено, що доходи включаються до складу облікового процесу на підставі принципів нарахування та відповідності, тому вони визнаються, коли відбуваються і відображаються в бухгалтерському обліку тих періодів, до яких вони відносяться.

Основними законодавчими актами та нормативними документами обліку доходів є: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Податковий кодекс України; НП(С)БО1 «Загальні вимоги до

фінансової звітності»; П(С)БО 15 «Дохід»; П(С)БО 17 «Податок на прибуток»; МСБО 18 «Дохід» тощо.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів.

В бухгалтерському обліку доходи можуть виникнути при ліквідації основних засобів. У бухгалтерському обліку операція ліквідації відбувається поетапно: спершу ліквідація, а відтак оприбуткування зворотних відходів.

Свої особливості в обліку мають доходи від сільськогосподарської діяльності. Згідно з П(С)БО 30 «Біологічні активи» дохід від сільськогосподарської діяльності складається з: доходу від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції; доходу від зміни справедливої вартості біологічних активів; доходу від реалізації біологічних активів та сільськогосподарської продукції, отриманої в результаті біологічних перетворень.

Особливість таких активів полягає у тому, що ці активи схильні природно змінюватись – міняти свої вартісні характеристики протягом звітного періоду, змінювати свою вартість протягом циклу життя. Приоритетним методом оцінки біологічних активів є метод оцінки в момент первісного визнання за справедливою вартістю. Визначення справедливої вартості біологічних активів і сільськогосподарської продукції ґрунтується на цінах активного ринку.

У другому розділі «**Фінансовий стан та організація бухгалтерського обліку підприємства**» розкрито організаційно-правові засади діяльності підприємства, облікову політику, організацію обліку на підприємстві та досліджено основні показники фінансового стану підприємства.

Основними напрямками діяльності ДП ДГ «Степне» є:

1) активне сприяння науковій установі, якій воно підпорядковане, а також іншим науковим установам в роботі по проведенню наукових дослідів, виробничої перевірки і впровадженню науково-технічних розробок;

2) сприяння на взаємовигідній основі науковим установам в їх діяльності по поширенню серед державних підприємств та організацій, а також інших господарюючих суб'єктів наукових досягнень;

3) виробництво оригінального, елітного та репродукційного насіння сільськогосподарських культур та саджанців, вирощування племінного молодняка худоби і птиці;

4) ефективно власне господарювання як приклад застосування результатів організаційних та наукових здобутків.

В обліковій політиці щодо доходів підприємству необхідно визначатись із складом доходів, які виникають у результаті використання активів підприємства іншими сторонами. Фінансові доходи можуть виникати в результаті інвестицій в асоційовані, спільні та дочірні підприємства. Фінансові доходи підприємство може одержувати у вигляді процентів, відсотків, роялті, які відповідно до П(С)БО 15 «Дохід» мають особливий порядок визнання:

- 1) проценти визнаються у тому звітному періоді, до якого вони належать, виходячи з бази нарахування та строку користування відповідними активами;
- 2) роялті визнаються за принципом нарахування згідно з економічним змістом відповідної угоди;
- 3) дивіденди визнаються у періоді прийняття рішення про їх виплату.

За результати горизонтального і вертикального аналізу майна до позитивних характеристик майнового стану належать такі: у 2017 році порівняно з 2015 роком вартість майна збільшилася на 2281 тис. грн, або на 4,1; зросла вартість необоротних активів на 4959 тис. грн, або на 42,8 %; зросли довгострокові біологічні активи на 465 тис. грн, або 18,6 %;

До негативної характеристики майнового стану відносимо, зокрема: запаси зменшились на 4265 тис. грн, або на 45,7 %, темп приросту виробничих запасів зменшився на 59 %; вартість готової продукції зменшилася на 794 тис. грн (37,7 %) та частка в майні знизилась з 3,8 до 2,3; серед оборотних активів зросла поточна дебіторська заборгованість на 1325 тис. грн, а саме в 2 рази, що свідчить про погіршення розрахунків підприємства з дебіторами.

Результати горизонтального і вертикального аналізу джерел формування капіталу свідчать: у 2017 році порівняно з 2015 роком вартість джерел формування капіталу збільшилася на 2281 тис. грн, або 4,1 %, при цьому власний капітал зріс на 1992 тис. грн (3,8 %). Найбільшу частку в джерелах формування капіталу становить зареєстрований (пайовий) капітал 66,9 % на 2017 рік.

До негативної тенденції відносимо збільшення зобов'язань і забезпечень на 289 тис. грн (11,1 %); збільшилася частка поточних зобов'язань і забезпечень з 4,8 до 5,0 % (0,2 в. п.); поточна кредиторська заборгованість зросла на 116 тис. грн (79 %). Це свідчить про погіршення стану розрахунків підприємства з кредиторами.

За результатами проведених розрахунків із визначення типу фінансової стійкості бачимо зменшення у 2017 році порівняно з 2015 роком вартості запасів і поточних біологічних активів на 4456 тис. грн, підприємство зменшило величину власних оборотних коштів на 3495 тис. грн. У підсумку нестача власних оборотних коштів для формування запасів скоротилася з 1123 до 162 тис. грн. Тобто підприємство має ознаки нестійкого фінансового стану.

Підвищення коефіцієнта забезпеченості запасів власними оборотними коштами з 0,908 до 0,978 свідчить про позитивну динаміку за критерієм достатності власних оборотних коштів для формування запасів. Про негативну тенденцію свідчить надлишок власних оборотних коштів на 1 грн запасів, що зменшився з 0,09 до 0,02 грн

Результати розрахунку й аналізу динаміки показників ділової активності підприємства свідчать, що тривалість одного обороту активів зменшилася на 166 днів, що становить 32,4 %, оборотних активів – 44 дні (37,2 %), запасів – 59 днів (47,5 %), власного капіталу – 167 днів (33,7 %), а поточна кредиторська і дебіторська заборгованості навпаки зросли на 6 днів (42,6 %) і 7 днів (48,5 %) відповідно.

У результаті зменшення тривалості одного обороту запасів на 59 днів тривалість операційного циклу скоротилася на 52 дні (38 %), також скоротилася тривалість фінансового циклу на 58 днів (47,2 %), що позитивно характеризує динаміку ділової активності підприємства.

Показники, які характеризують прибутковість операційної та господарської діяльності підприємства знизилися. Якщо в 2015 році на 1 грн операційних витрат і витрат господарської діяльності було одержано 6,3, 6,13 і 5,33 відповідного прибутку, то в 2017 році показники зменшилися до 2,76, 2,50 і 1,43 коп. Такі зміни пояснюються випереджальним зростанням витрат порівняно з фінансовими результатами.

Позитивну динаміку показують показники окупності витрат: виробничих, операційних та адміністративних вони зросли з 1,199, 1,063 та 11,053 у 2015 році до 1,213, 1,192 та 11,629 у 2017 році відповідно, це свідчить про зростання їх рівня окупності. Зменшився тільки коефіцієнт окупності витрат на збут з 20,660 до 17,418 (3,242).

Спостерігається підвищення показника рентабельності продажу, він зріс з 16,63 % у 2015 році до 17,57 у 2017 році. Рентабельність доходу від операційної діяльності знизилася майже в половину на 3,2 в. п. (з 5,89 % до 2,69 %).

Загалом знизилися показники рентабельності та окупності капіталу (активів). Загальна і чиста рентабельність сукупного капіталу на 1,93 та 2,4 в.п. (з 4,56 до 2,63; 3,97 до 1,50 %) відповідно; основних засобів і запасів – на 4,63 та 5,97 в. п. (з 11,13 до 6,50 %; 9,68 до 3,71 %).

У третьому розділі **«Організація бухгалтерського обліку доходів діяльності підприємства»** розглянуто документальне забезпечення бухгалтерського обліку доходів, організацію синтетичного та аналітичного обліку, досвід автоматизації обліку доходів, відображення інформації про доходи діяльності підприємства у звітності.

Господарські операції відображаються у бухгалтерському обліку методом їх суцільного і безперервного документування. Організація обліку доходів і результатів фінансово-господарської діяльності включає: розробку системи оперативного обліку доходів і результатів господарювання як у цілому по підприємству, так і у розрізі структурних підрозділів, видів діяльності та видів прибутків (збитків); розробку методики і техніки синтетичного й аналітичного обліку доходів, результатів та прибутків (збитків); вибір реєстрів аналітичного і синтетичного обліку доходів і фінансових результатів; розробка порядку розподілу прибутку.

Для організації обліку доходів від реалізації продукції необхідно: визначити спосіб передавання відділом збуту до бухгалтерії планів реалізації, місячних графіків відвантаження продукції, нарядів і рознарядок реалізації, договорів з покупцями та інших документів, що є підставою для відпуску продукції покупцям; вибрати первинні документи на відпуск продукції, надання послуг, виконання робіт (товарно-транспортна накладна, накладна на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів, акт виконаних робіт, наданих послуг) і документів, що є обов'язковими додатками до них (технічні паспорти,

специфікації, сертифікати, свідоцтва про якість); встановити порядок оформлення документів на відвантаження продукції, надання послуг та виконання робіт; розробити методику і техніку аналітичного і синтетичного обліку доходів; вибрати реєстри обліку.

При розробці методики і техніки обліку доходів від реалізації продукції вибирають носії первинної вхідної, первинної постійної та вихідної інформації, а також систему обробки показників. Первинними носіями вхідної інформації є накази-накладні, товарно-транспортні накладні, якими оформлюють відвантаження готової продукції.

Для обліку доходів Планом рахунків передбачений окремий клас рахунків: клас 7 «Доходи і результати діяльності». рахунки класу 7 «Доходи і результати діяльності» призначені для узагальнення інформації про доходи від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства. На рахунках цього класу, протягом звітного року за кредитом відображається сума загального доходу разом із сумою непрямих податків, зборів (обов'язкових платежів), що включені до ціни продажу, за дебетом – щомісячне відображення належної суми непрямих податків, зборів (обов'язкових платежів), щорічне або щомісячне віднесення суми чистого доходу на рахунок 79 «Фінансові результати». Для обліку доходів призначений Журналі № 7, який ведеться за кредитом усіх рахунків доходів.

У ДП ДГ «Степне» облік автоматизовано з використанням програми «1С: Підприємство 7.7», зокрема облік реалізації, доходів та витрат від реалізації продукції, робіт та послуг.

Для сільськогосподарських підприємств автоматизація процесу обліку та створення автоматизованого робочого місця не потребує великих і громіздких затрат праці. Так як обсяг обробки облікової інформації невеликий, автоматизація як обліку доходів та фінансових результатів, так і бухгалтерського обліку в цілому, значно полегшить і спростить роботу бухгалтера та надається можливість оперативного виведення бухгалтерської звітності про фінансові результати. Також застосування автоматизації обліку підвищує якість його ведення, дозволяє швидко реагувати й адаптуватись до змін у нормативно-правовій базі обліку, що дуже важливо на сьогоднішньому етапі.

Метою складання звіту про фінансові результати є надання користувачам повної, правдивої і неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки та сукупний дохід підприємства за звітний період.

Звіт складається з чотирьох розділів. У I розділі «Фінансові результати» надається інформація про доходи і витрати з точки зору власника підприємства. Даний розділ формується за видами діяльності: звичайна, основна, операційна, інвестиційна, фінансова. У розділі II «Сукупний дохід» звіту про фінансові результати наводиться інформація про інший сукупний дохід та розраховується сукупний дохід підприємства, отриманий у звітному періоді. У розділі III «Елементи операційних витрат» звіту про фінансові результати наводяться відповідні елементи операційних витрат, яких зазнало підприємство в процесі

своєї діяльності протягом звітного періоду. Розділ IV «Розрахунок показників прибутковості акцій» звіту про фінансові результати заповнюють акціонерні товариства, прості акції або потенційні прості акції яких відкрито продаються та купуються на фондових біржах, включаючи товариства, які перебувають у процесі випуску таких акцій.

У четвертому розділі «**Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства**» розглянуто аналіз формування доходів, витрат і фінансових результатів діяльності підприємства, факторний аналіз показників фінансових результатів з використанням адитивних моделей, факторний аналіз чистого доходу та фінансових результатів від реалізації продукції.

Виходячи з даних підприємство формує доходи переважно в процесі основної операційної діяльності. У структурі витрат підприємства переважає собівартість реалізованої продукції – 82,4% у 2017 році, далі адміністративні витрати – відповідно 8,6 %, витрати на збут – 5,7 %, інші операційні витрати – 3,3 %. Порівняно з 2015 роком найбільше зросли витрати на збут (87,5 %), собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 56,3 % та адміністративні витрати на 50,3 %. Навпаки зменшились інші операційні витрати (35,0%). У цілому витрати у 2017 році порівняно 2015 роком збільшилися на 19887 тис. грн, або 50,3 %.

За даними 2017 році порівняно з 2015 роком дохід від реалізації продукції збільшився на 58 %. Випереджальне зростання чистого доходу порівняно зі зростанням собівартості реалізованої продукції (на 56,3 %) зумовило збільшення валового прибутку на 67,0 %.

У 2015 році частка чистого прибутку в чистому доході від реалізації продукції становить 6,5 % і чистий прибуток менший від валового прибутку на 39,1 %. У 2017 році частка чистого прибутку в чистому доході від реалізації продукції становить 1,4 %, чистий прибуток менший за валовий на 8,2 %. Таким чином, в цілому підприємство отримує прибутки від своєї діяльності, але вони порівняно менші у відсотковій частці ніж у попередні роки.

Факторний аналіз чистого фінансового результату розраховується за двома варіантами. За першим варіантом чистий фінансовий результат: прибуток (збиток) (ЧФР) включає: фінансовий результат прибуток (збиток) до оподаткування (ФРДО); витрати (дохід) з податку на прибуток (ПП); прибуток (збиток) від припиненої діяльності(ППД).

За даними аналізу валовий прибуток збільшився на 4187 тис. грн, на це вплинули фактори: збільшення собівартості реалізованої продукції на 17630 тис. грн, підвищенню чистого доходу від реалізації на 21817 тис. грн.

Прибуток від операційної діяльності зменшився на 832 тис. грн. Зменшення прибутку від операційної діяльності на 937 тис. грн пов'язано із: збільшення операційного доходу на 19055 тис. грн, у тому числі чистого доходу – 21817 тис. грн, зменшення інших операційних доходів – 2762,0 тис. грн. Разом з тим внаслідок збільшення операційних витрат відповідний прибуток зменшився на 19887 тис. грн, у тому числі собівартості реалізованої продукції адміністративних витрат, витрат на збут – відповідно на 17630,1708,

1591 тис. грн. Лише за рахунок зменшення інших операційних витрат прибуток від операційної діяльності збільшився на 1042,0 тис. грн.

Моделі факторного аналізу чистого фінансового результату: прибутку (збитку) визначаються: $\text{ЧФР} = \text{ФРДО} - (+) \text{ПП} + (-) \text{ППД}$.

Чистий прибуток зменшився на 1582 тис. грн, у тому числі за рахунок зменшення фінансового результату до оподаткування – на 937 тис. грн та витрат (доходу) з податку на прибуток 645 тис. грн.

Зменшення фінансового результату від операційної діяльності обумовило скорочення чистого прибутку на 1582 тис. грн. При цьому за рахунок збільшення операційного доходу чистий прибуток зріс на 19055 тис. грн, а внаслідок збільшення операційних витрат прибуток зменшився на 19887 тис. грн; в результаті зменшення фінансових результатів від фінансової діяльності чистий прибуток зменшився на 832 тис. грн; податок на прибуток від операційної діяльності зменшив фінансовий результат на 645 тис. грн.

Провівши факторний аналіз у 2016 році порівняно з 2017 чистий дохід від реалізації озимих зернових збільшився на 2211 тис. грн., або на 69,0 %. За рахунок збільшення обсягу реалізації продукції у фізичній масі на 4462 ц, чистий дохід збільшився на 1477,3 тис. грн. Водночас за рахунок підвищення середньої ціни реалізації 1 ц на 52,00 грн, чистий дохід збільшився на 733,7 тис. грн.

У цілому по чотирьох видах продукції чистий дохід збільшився на 179,0 тис. грн. При цьому за рахунок зменшення обсягу реалізації продукції соняшника дохід зменшився на 3290,8 тис. грн, а за рахунок підвищення середніх цін реалізації чистий дохід збільшився на 3469,8 тис. грн. Тобто головним у збільшенні доходу став ціновий фактор.

Провівши факторний аналіз фінансових результатів у цілому по чотирьох видах продукції прибуток зменшився на 358 тис. грн. Це відбулося в першу чергу за рахунок зменшення обсягів продукції, зокрема, соняшнику та підвищення повної собівартості одиниці реалізованої продукції прибуток зменшився відповідно на 344,2 та 2070,2 тис. грн. В наслідок підвищення середніх цін прибуток зріс 2167,9 тис. грн. Отже, головним фактором у зменшенні прибутку став фактор зменшення обсягів реалізації та собівартості одиниці продукції.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз публікацій з проблематики доходів у науково-методичних виданнях дає змогу зробити висновок про відсутність єдиного підходу щодо визначення сучасними економістами сутності цього поняття. Натомість розгляд сучасних напрямів економічної теорії та її практичної реалізації у господарській діяльності підприємств дає змогу визначити найважливіші характеристики категорії доходу, що притаманні їй у реальних економічних відносинах суб'єктів господарювання:

1) дохід підприємства становить економічний результат його господарської діяльності за певний період часу, що ідентифікується з метою

визначення чистого прибутку (збитку) за цей же період;

2) формування доходу характеризує процес отримання підприємством конкретних економічних вигід, спрямованих на збільшення власного капіталу;

3) дохід підприємства є результатом використання ним економічних ресурсів (факторів виробництва);

4) дохід характеризує конкретний рівень підприємницької активності суб'єкта господарювання в умовах невизначеності (ризик);

5) рівень доходу підприємства формується з урахуванням конкретного рівня конкурентних переваг, що базуються на його інноваційній активності;

6) формування доходу підприємства відбувається у тісному зв'язку з його конкурентним (монопольним) становищем на певному сегменті ринку товарів та послуг.

2. Аналіз джерел нормативно-правового спрямування дозволяє зауважити, що законодавча база для здійснення обліку фінансових результатів представлена в Україні достатньо значною кількістю законів, постанов, положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, проте, існує ряд невідповідностей, що потребують вирішення з метою недопущення перекручень та неточностей облікової інформації. Зокрема, для приведення уніфікованої класифікації доходів та витрат пропонується наводити єдині підходи в П(С)БО та Податковому кодексі, що розроблені на основі МСБО. Також, пропонується доповнити вітчизняні стандарти міжнародними, що не мають аналогів на сьогодні.

3. Для обліку доходів передбачений окремий клас рахунків: клас 7 «Доходи і результати діяльності». Рахунки класу призначені для узагальнення інформації про доходи від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства. Для організації обліку доходів від реалізації продукції необхідно: визначити спосіб передавання відділом збуту до бухгалтерії планів реалізації, місячних графіків відвантаження продукції, нарядів і рознарядок реалізації, договорів з покупцями та інших документів; вибрати первинні документи на відпуск продукції, надання послуг, виконання робіт та ін.

4. Аналізуючи фінансовий стан підприємства ДП ДГ «Степне» можна зробити висновки, що підприємство є прибутковим та рентабельним. Результати горизонтального і вертикального аналізу майна свідчать про наявність як позитивних, так і негативних ознак і тенденцій у майновому стані підприємства за інформацією активу балансу. У 2017 році порівняно з 2015 роком вартість майна збільшилася на 2281 тис. грн, або на 4,1 %, що свідчить про нарощування майнового потенціалу підприємства. Необоротні активи зросли на 5487 тис. грн (13,2 %), а оборотні активи зменшилися на 3206 тис. грн (23,4 %).

За результатами проведених розрахунків із визначення типу фінансової стійкості відбулося зменшення у 2017 році порівняно з 2015 вартості запасів і поточних біологічних активів на 4456 тис. грн підприємство зменшило величину власних оборотних коштів на 3495 тис. грн. У підсумку нестача власних оборотних коштів для формування запасів скоротилася з 1123 до

162 тис. грн. Тобто підприємство має ознаки нестійкого фінансового стану.

За результатами досліджень показників рентабельності можна зробити висновок, що умовою негативної динаміки значень показників є випереджальне зростання витрат, за результативні показники доходу і фінансових результатів.

За даними у 2017 році порівняно з 2015 роком дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 58 %. Випереджальне зростання чистого доходу порівняно зі зростанням собівартості реалізованої продукції (на 56,3 %) зумовило збільшення валового прибутку на 67,0 %. Частка валового прибутку в чистому доході підвищилася з 16,6 % у 2015 році до 17,6 % у 2017 році.

За результатами факторного аналізу в 2015 році частка чистого прибутку в чистому доході від реалізації продукції становить 6,5 % і чистий прибуток менший від валового прибутку на 39,1 %. У 2017 році частка чистого прибутку в чистому доході від реалізації продукції становить 1,4 %, чистий прибуток менший за валовий на 8,2 %. Таким чином, в цілому підприємство отримує прибутки від своєї діяльності, але вони порівняно менші у відсотковій частці ніж у попередні роки.

5. Щоб забезпечити збільшення прибутковості підприємства пропонуємо провести такі заходи:

- 1) збільшення випуску продукції;
- 2) поліпшення якості продукції;
- 3) продаж зайвого устаткування та іншого майна або здача його в оренду;
- 4) зниження собівартості продукції за рахунок більш раціонального використання матеріальних ресурсів, виробничих потужностей і площ, робочої сили і робочого часу;
- 5) диверсифікація виробництва;
- 6) розширення ринку продажів та інше.

З цього переліку заходів впливає, що вони тісно пов'язані з іншими заходами на підприємстві, спрямованими на зниження витрат.

ПУБЛІКАЦІЇ

1. Кравець Я. О. Доходи, що виникають при ліквідації основних засобів. / Я. О. Кравець // Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 26 жовтня 2017 р. – Полтава : ПДАА, 2017. – С. 145 - 147.

2. Кравець Я. О. Особливості облікової політики доходів підприємств. / Я. О. Кравець // Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю : Матеріали науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки, 2018 р. – Полтава : ПДАА, 2018. – С. 63 - 64.

3. Кравець Я. О. Особливості обліку доходів сільськогосподарських господарств / Я. О. Кравець, З. М. Левченко // Економіка і підприємництво: організаційно-методологічні аспекти обліку, фінансів, аудиту та аналізу. Текст :

Зб. наук. пр. Випуск 17. Том 2. – Полтава, 2017. – С. 72 - 75.

4. Кравець Я. О. Внутрішньогосподарський контроль витрат виробництва і виходу продукції зернових культур / Я. О. Кравець, Н. Г. Карпенко // Сучасний стан і перспективи вдосконалення практичної підготовки студентів обліково-фінансового профілю : Збірник доповідей науково-практичних конференцій студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик по напрямках підготовки (спеціальностях), випуск 5, 2018 р. – Полтава : ПДАА, 2018. – С. 25 – 27.

АНОТАЦІЯ

Кравець Я. О. Методика й організація бухгалтерського обліку доходів та аналіз фінансових результатів. – Рукопис.

Дипломна робота на здобуття ступеня вищої освіти магістра. Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування». Спеціальність 071 «Облік і оподаткування». – Полтавська державна аграрна академія, Полтава, 2018.

Робота присвячена дослідженню теоретичного та практичного аспектів організації та методики бухгалтерського обліку доходів та фінансових результатів розробці напрямків їх удосконалення для сільськогосподарських підприємств.

У результаті дослідження вивчені та удосконалені поняття доходів підприємств та особливості їх оцінки на підприємстві, проаналізовані методичні особливості побудови обліку доходів, проведено оцінку сучасного стану нормативно-правового регулювання обліку доходів та фінансових результатів, запропоновані шляхи підвищення прибутковості діяльності підприємства.

Ключові слова: доходи, фінансові результати, бухгалтерський облік, облікова політика, фінансова звітність.

Kravets Y. O. Methodology and organization of accounting of incomes and analysis of financial results. - The manuscript.

Graduate work for obtaining a master's degree. Educational and professional program "Accounting and taxation". Specialty 071 "Accounting and taxation". – Poltava State Agrarian Academy, Poltava, 2018.

The work is devoted to the research of theoretical and practical aspects of organization and methods of accounting of incomes and financial results development of directions for their improvement for agricultural enterprises.

As a result of the study, the concept of enterprise incomes and the peculiarities of their assessment at the enterprise were studied and improved, the methodical features of the accounting of incomes were analyzed, the state of the legal regulation of accounting of incomes and financial results was assessed, ways of increasing the profitability of the enterprise were proposed.

Key words: income, financial results, accounting, accounting policy, financial reporting.